

Akavan ilmastolinjaukset

Teemaohjelma

SISÄLLYS

Akavan ilmastolinjaukset	3
1. Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka edistää Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointia	5
2. Osaamispäätöksillä onnistutaan ilmastotavoitteissa	7
3. Kasvava panostus tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan pitää ohjata merkittävästi vihreän siirtymän toimiin	9
4. EU:n vihreän kehityksen ohjelma on keskeinen Euroopan tulevaisuudelle – vaikutetaan aktiivisesti sen valmisteluun	11
5. Ilmastotoimet tehdään oikeudenmukaisesti	13

Hyväksytty 17. 1. 2023

Kuvat: Unsplash (s. 3), Ritva Siikamäki (s. 4), Ida Pimenoff (s. 7 ja 8), Lehtikuva (s. 13)

Taitto: Liisa Valtonen

ISBN: 978-952-7281-66-6

Akavan ilmasto- linjaukset

Ilmastopolitiikassa on kyse ylisukupolvisesta oikeudenmukaisuudesta. Maapallo on säilytettävä elinkelpoisena myös tuleville sukupolville. Jokaisen tulisi nyt ja tulevaisuudessa pystyä elämään hyvää elämää ylittämättä maapallon kantokykyä. Jotta onnistumme tässä, on tärkeää, että etenemisestä ja toimista sovitaan laajalla yhteistyöllä.

Kehittyneillä mailla on velvollisuus rakentaa globaaleja ilmastoratkaisuja. Ilmastomuutos kytkeytyy talouteen ja turvallisuuteen esimerkiksi ruokaturvan ja sään ääri-ilmiöiden kautta. Ilmastomuutoksen aiheuttamat ongelmat, joista saattaa seurata esimerkiksi ilmastopakolaisuutta, eivät myöskään jää vain paikallisiksi ongelmiksi. Nopea ja hallitsematon ilmastomuutos vähentäisi globaalisti ja rajusti toimintamahdollisuuksiamme ja elinkelpoisia asuinalueita.

Ilmastouhkan käänköpuolena on, että se voi toimia muutosten ja kehityksen lähteenä. Jos Suomi tarttuu tilaisuuteen, se voisi olla ilmastotoimien edelläkävijä ja merkittävä ilmastoratkaisujen tarjoaja. Ilmastotoimet voivat parantaa suomalaisten hyvinvointia monella tavoin, vaikka ilmastomuutos tuo myös haittoja. Monen suomalaisen arjessa ilmastotoimet alkavat olla arkipäivää, mutta niiden tueksi tarvitsemme järjestelmätason muutoksia ja poliittisia päätöksiä, jotka luovat kannusteita ilmastotoimiin.

Akava edistää oikeudenmukaista ja tavoitteellista ilmastopolitiikkaa, joka tekee mahdolliseksi, että jokaisella Suomessa asuvalla on mahdollisuus osallistua ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen toimiin ja jokainen kokee ilmastotoimet hyödyllisiksi. Akava on sitoutunut omassa toiminnassaan edistämään ilmastoposiitiivisia toimintatapoja.

Akavan ilmastopolitiikan päälinjat

- 1.** Vain riittävän tavoitteellinen ilmastopolitiikka edistää Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointia.
- 2.** Ilmastotavoitteissa onnistutaan panostamalla myös osaamiseen.
- 3.** Kasvavan panostuksen tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan pitää näkyä vihreän siirtymän toiminna.
- 4.** EU:n vihreän kehityksen ohjelma (Green Deal) on keskeinen Euroopan tulevaisuudelle. Suomen on vaikutettava aktiivisesti sen valmisteluun.
- 5.** Ilmastotoimet pitää tehdä sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti.

1. Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka edistää Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointia

Vuonna 2020 valmistuneet toimialakohtaiset teollisuuden ja muiden toimialojen vähähiilisyystiekartat osoittivat, että Suomen kansallinen hiilineutraaliustavoite vuoteen 2035 on saavutettavissa nykyisillä ja kehitteillä olevilla teknologioilla.

Pariisin sopimuksen tavoitteena on rajoittaa ilmaston lämpeneminen 1,5 asteeseen esiteolliseen aikaan verrattuna. Tähän mennessä valtioiden raportoimat päästövähennystavoitteet ja -toimet eivät vielä riitä tavoitteen saavuttamiseksi. Sen sijaan nykyisellä ilmastopolitiikalla ja -toimenpiteillä maailma kulkee kohti yli 2,5 asteen lämpenemistä.

YK:n ympäristöohjelman UNEP:n mukaan 1,5 asteen tavoite vaatisi hiilidioksidipäästöjen vähentämistä nolllatasolle ennen vuotta 2050 sekä kaikkien kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä nolllatasolle vuosien 2060–2080 välillä. YK:n ympäristöohjelma korostaa: jos nykyisten ilmastotoimien tavoitetasoa ei nosteta ennen vuotta 2030, on mahdotonta estää 1,5 asteen rajan ylittymistä.

Akava korostaa, että Suomen on pysyttävä ilmastotavoitteessaan saavuttaen hiilineutraalius vuonna 2035. Tämän jälkeen Suomen pitää saavuttaa mahdollisimman pian hiileneutraalius siten, että asetetaan vuosittain kasvavat tavoitteet hiilensidonnalle hyödyntäen myös teknologiaa. Tavoite voidaan saavuttaa suunnitelmallisen, tutkittuun tietoon pohjautuvan kansallisen ilmastopolitiikan ja -toimenpiteiden avulla. TKI-panostusten ja osaajien saatavuuden lisäksi tavoitteisiin pääseminen edellyttää ennustettavaa ja mahdollistavaa toiminta- ja investointiympäristöä sekä sujuvia lupaprosesseja ja sääntelyä.

Punnittaessa ratkaisujen vaihtoehtoiskustannuksia on tärkeää muistaa, että ilmastonmuutoksen haitalliset vaikutukset ja riskit sekä niistä koituvat kustannukset kasvavat vuosi vuodelta esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden ja tulvariskien sekä teollisuuden raaka-aineiden saatavuuden epävarmuuden lisääntyessä.

Ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalla Suomen pitää tehdä työtä luontokadon pysäyttämiseksi ja vahvistaa luonnon monimuotoisuutta. Ilmastonmuutos ja luontokato pitää ratkaista yhdessä, sillä ilmaston lämpeneminen kiihdyttää luontokatoa ja luontokato puolestaan kiihdyttää ilmastonmuutosta.

Suomen pitää saavuttaa hiilineutraalius viimeistään vuonna 2035 ja hiileneutraalius mahdollisimman pian tämän jälkeen.

Ilmastonmuutos on maailmanlaajuinen ilmiö, minkä vuoksi Suomen pitää aktiivisesti vaikuttaa kansainvälisillä foorumeilla ilmastonmuutoksen torjumisen ja siihen sopeutumisen toimiin. Jos riittävän kunnianhimoiset ilmastotavoitteet toteutuvat, voimme tarjota ratkaisuja globaaleille markkinoille ja vahvistaa Suomen maakuvaan olemalla johtava ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvien ratkaisujen kehittäjä. Vihreän siirtymän ja sen kannalta ratkaisevan digitalisaation pitää olla kansallisen elinkeinopolitiikan ydintä.

Suomen talouskasvun pitää pohjautua pitkälti vihreän siirtymän ratkaisuihin, jotka eivät perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Kestävä talous nojaa uusiutuviin luonnonvaroihin sekä vähähiilisiin ratkaisuihin, jotka edistävät bio- ja kiertotaloutta sekä luonnon monimuotoisuutta. Suomen ilmastopoliittiset toimenpiteet on valittava pyrkien kansantaloudellisesti kustannustehokkaisiin päästövähennyksiin.

Lisäksi ilmastonmuutoksen hillintä vaatii johtajuutta valtiolta ja muilta organisaatioilta. Valtioneuvoston on osoitettava omistajaohjausta omistamissaan yhtiöissä ja johdonmukaisuutta siirtymässä. Kun valtio näyttää määrätietoisesti suuntaa, se samalla kannustaa yrityksiä tarttumaan ilmastonmuutossaasteiden ratkaisemiseen. Kun julkiset hankinnat kohdistetaan tukemaan tehokkaammin vihreää siirtymää ja ympäristölle sekä ilmastolle kestäviä ratkaisuja, kannamme samalla ekologista vastuuta.

Akava-yhteisö on aktiivinen ilmastopoliittisessa keskustelussa sekä vaikuttamisessa ja tarjoaa ajankohtaista tietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista eri toimialoilla.

Akavan kolme keskeisintä tavoitetta kunnianhimoisempaan ilmastopoliittikkaan

- 1. Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja kasvattaa sen jälkeen vuosittain negatiivisten päästöjen määrää.**
- 2. Ilmastotyö on keskeinen osa Suomen maakuvaan ja Suomi nousee johtavaksi ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvien ratkaisujen kehittäjäksi. Valtion budjetin ilmastovaikutukset suhteessa asetettuihin ilmastotavoitteisiin arvioidaan vuosittain.**
- 3. Valtioneuvosto tekee johdonmukaista ilmastopoliittikkaa, jotta yrityksillä on riittävät kannusteet investointeihin ja työvoiman osaamisen kehittämiseen.**

2. Osaamispanostuksilla onnistutaan ilmastotavoitteissa

Suomen julkinen yliopistorahoitus laski koko viime vuosikymmenen ajan suhteessa bruttokansantuotteeseen, kertoo European University Associationin (EUA) seuranta. Muissa Pohjoismaissa rahoitus kuitenkin kasvoi enemmän kuin bruttokansantuote.

Euroopan komission arvion mukaan vihreä siirtymä voi luoda noin miljoona uutta työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä ja 2 miljoonaa vuoteen 2050 mennessä esimerkiksi rakennus-, tieto- ja viestintätekniikan tai uusiutuvan energian alalla.

Yhteiskunnan sähköistyminen, uudet puhtaan energian lähteet, bio- ja kiertotalous ja digitalisaatio muuttavat teollisuuden ja yritysten prosesseja ja tuovat käyttöön korvaavia teknologioita. Yhdessä digitalisaation kanssa vihreässä siirtymässä on kyse myös lähes kaikkien kansalaisten osaamisen laajentamisesta.

Hiilineutraalin ja myöhemmin ilmastoposiitiivisen yhteiskunnan saavuttaminen edellyttää yrityksiltä, yhteisöiltä ja työpaikoilta uudistumista. Vihreä siirtymä onnistuu edellyttäen, että työpaikoilla on riittävästi osaamista hyödyntää ilmastoposiitiivista tekniikkaa, teknologioita ja innovaatioita. Myös innovaatioiden syntyminen ja niiden skaalautuminen vaativat riittävän määrän osaajia.

Jotta tulevaisuuden työmarkkinamuutoksiin pystytään reagoimaan ajoissa, pitää tunnistaa vihreän siirtymän ja sopeutumisen työllisyysvaikutukset ja osaamisen

muutostarpeet. Tähän tarvitaan toimialakohtaisia osaamiskartoituksia, joiden tulokset tulee sisällyttää koulutuksen ennakointiin, opetussuunnitelmiin ja jatkuvan oppimisen suunnitelmiin. Koska kouluttautuminen kestää useita vuosia, pitää panostaa myös työssäoppimiseen ja täydennyskoulutukseen. Osaamispääomaa on kasvatettava aloilla, jotka katsotaan ilmastonmuutoksen kannalta kriittisiksi. Lisäksi pitää tunnistaa jatkuvan oppimisen mahdollisuudet ja tukea sen eri muotoja.

Työntekijöiden osaamisen päivittämisessä tarvitaan koulutuksen järjestäjien ja työnantajien yhteistyötä. On tärkeää, että työpaikoilla varaudutaan vihreään siirtymään ja sen aikaansaamiin osaamistarpeisiin. Vihreä siirtymä osaltaan korostaa osaamis- ja työperäisen maahanmuuton lisäämisen tärkeyttä merkitystä.

Ilmastokasvatus on keskeinen osa ilmastonmuutoksen ratkaisua. Ilmastokasvatuksella voidaan lisätä kansalaisten tietoisuutta ilmastonmuutoksen syistä, seurauksista ja ratkaisuista. Ilmastopolitiikka hyväksytään paremmin, kun lisäämme tietämystä ilmastonmuutoksesta ja toimista, joita tarvitaan maapallon lämpenemisen torjumiseen ja meneillään olevaan muutokseen sopeutumiseen eli esimerkiksi riskien hallintaan vaadittavista toimista. Ilmasto-osaamista pitää kerryttää koko koulutuspolulla varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Korkeakoulututkintoihin pitää lisätä ilmastonmuutokseen liittyvän osaamisen vahvistamista tutkintoon johtavissa koulutuksissa tiederajat ylittäen.

**Vihreä siirtymä
vaatii osaamisen
kehittämistä sekä
työpaikoilla että
yhteiskunnassa.**

Akavan kolme keskeistä linjausta ilmasto-osaamisen kehittämiseksi

1. Osaajien riittävyys varmistetaan erityisesti ilmastonmuutoksen kannalta kriittiseksi tunnistetuilla aloilla ja vahvistetaan työnantajien asemaa työntekijöiden osaamisen kehittämisessä.
2. Ennakoinnin onnistumiseksi tarvitaan toimialakohtaisia työllisyysvaikutuksia ja osaamiskartoituksia.
3. Ilmasto-osaamista vahvistetaan kaikilla koulutusasteilla tiedealojen rajat ylittäen.

3. Kasvava panostus tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatio-toimintaan pitää ohjata merkittävästi vihreän siirtymän toimiin

Suomi on jäänyt verrokkimaista jälkeen tutkimus- ja kehityspanostuksissa, mikä on vaikuttanut tuottavuuskasvuun. Tulevina vuosina rahoitusta on tarkoitus kasvattaa niin, että vuonna 2030 Suomen TKI panostukset ovat 4 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Jotta Suomen hiilineutraalius 2035 -tavoite saavutetaan, tarvitaan merkittäviä investointeja. Esimerkiksi energiajärjestelmien sähköistytminen kaksinkertaistaa sähköntarpeen vuoteen 2050 mennessä. Jotta uusia ilmastoratkaisuja saadaan markkinoille ja voidaan skaalata niitä, tarvitaan lisää tutkimusta ja kehitystä usealla sektorilla: esimerkiksi vetyteknologiassa ja energian varastoinnissa.

EU:n kautta Suomen kestävä kasvun ohjelmaan on tulossa vajaan 3 miljardin euron rahoitus. Suomi aikoo käyttää näistä varoista noin puolet vihreään siirtymään ja kolmasosan digitalisaatiota edistäviin toimiin. Suomeen on perustettu ilmastorahasto, jolla on käytössään noin 130 miljoonan euron likvidit varat ilmasto- ja digitalisaatiohankkeiden rahoittamiseen.

Komission tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti Euroopan budjetista vähintään 35 prosenttia pitää käyttää vihreää siirtymää tukeviin toimiin. Teemahakujen kautta vihreän siirtymän rahoitusta on jaettu jo yli miljardilla eurolla. Myös EU:n innovaatio-rahasto (Innovation Fund) tukee puhtaan teknologian ratkaisuja noin 10 miljardilla eurolla vuosina 2020–2030. Sen varat tulevat EU:n päästökaupan päästöoikeuksien huutokauppataloista tämän vuosikymmenen aikana.

Suomen pitää pyrkiä edelläkävijäksi ilmastomuutokseen ratkaisemiseen liittyvässä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa. Ilmastomuutoksen hillintään liittyy runsaasti mahdollisuuksia ja innovaatioilla mahdollistetaan yhä vaikuttavampia ja kustannustehokkaampia ilmastotoimia. Innovaatiot ilmastomuutoksen ratkaisemiseksi luovat uusia merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisille yrityksille ja voivat toimia merkittävänä talouskasvun lähteenä. Kotimarkkinoiden ja EU:n sisämarkkinoiden kysyntä ilmastopositiivisille tuotteille kannustaa

yrittäjiä vihreän siirtymän innovaatiotoimintaan ja auttaa skaalaamaan ratkaisuja globaaleille markkinoille. Kun päästökauppa laajentuu liikenteeseen ja lämmitykseen, päästökauppatuloja pitää kohdistaa ensisijaisesti innovaatorahastoon sosiaalisen ilmastonrahaston sijasta.

Vihreä siirtymä edellyttää onnistuakseen merkittäviä investointeja TKI-toimintaan. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, julkisten tutkimuslaitosten ja yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyön edellytyksiä on edelleen vahvistettava. Osana vihreää siirtymää tarvitaan vuoropuhelua ja yhteistyötä tiedeyhteisön, yritysten ja muun yhteiskunnan kesken. Rahoituksessa on otettava käyttöön kaikki keinot, joilla yksityisen sektorin TKI-panostuksia ja investointeja vihreään siirtymään voidaan vivuttaa ja vauhdittaa. Samalla on huolehdittava osaavan TKI-henkilöstön riittävydestä.

Bio- ja kiertotalouden edistäminen on keskeinen ratkaisu ilmastokysymyksiin, mutta se on myös ensisijaisen tärkeää mineraaliköyhän Euroopan huoltovarmuudelle. Siksi bio- ja kiertotalouden innovaatioiden käyttöönotto ja tutkimuksen lisääminen pitää asettaa tutkimusrahoituksen painoalueeksi.

Yrityksille pitää luoda hallituskausien yli ulottuva näkymä TKI-rahoitukseen sekä toimiva sääntely- ja lupaympäristö. Lisäksi pienten- ja keskiuurten yritysten kansainvälistymistä on edistettävä, jotta innovaatiot voivat menestyä myös kansainvälisesti.

Vihreä siirtymä tarvitsee tutkimusintensiivisempää yritystoimintaa, jossa yrityksillä on omaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä mahdollisuus tuottaa sitä yhteistyössä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Yritystukijärjestelmää on jatkossakin uudistettava säilyttävistä tukimuodoista tukiin, jotka edistävät teknologiaan investoimista ja innovatiivisia hankkeita ja tukevat vihreää siirtymää.

Akavan kolme keskeistä linjausta vihreän siirtymän tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan

- 1. EU:n yhteisiä rahoituskanavia pitää hyödyntää tehokkaammin.**
- 2. Ilmastoratkaisujen kehittämisessä ja käyttöönotossa pitää panostaa vahvan perustutkimuksen rinnalla julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön ja ekosysteemeihin.**
- 3. Bio- ja kiertotalous pitää asettaa TKI-toiminnan keskeiseksi painopisteeksi.**

4. EU:n vihreän kehityksen ohjelma on keskeinen Euroopan tulevaisuudelle – vaikutetaan aktiivisesti sen valmisteluun

Euroopan unioni on maailman suurimpia talousalueita ja sillä on erinomainen mahdollisuus jatkaa globaalina ilmastojohtajana ja kirittää muita talousalueita mukaan. EU tekee globaalia vaikuttamistyötä myös YK:n ilmastokokouksissa ja kestävän kehityksen kirjauksilla EU:n kauppasopimuksiin, esimerkiksi kauppasopimuksissa Intian ja Etelä-Amerikan kanssa.

EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta. EU:n kautta Suomella on mahdollisuus edistää ilmasto- ja energiakysymysten käsittelyä globaalilla tasolla. EU:n vihreän kehityksen ohjelman (Green Dealin) tavoitteena on luoda Euroopasta ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä, mikä kasvattaisi edelleen EU:n kilpailukykyä ja loisi miljoonia työpaikkoja.

Green Deal on kasvattanut merkitystään myös geopolitiikassa, koska sen toimet vahvistavat Euroopan omavaraisuutta ja huoltovarmuutta.

Suomen tavoitellessa globaalin edelläkävijän asemaa ilmastonmuutoksen ratkaisujen kehittäjänä EU:n kunnianhimoinen ilmastopolitiikka on Suomen etu. EU:n pitää nostaa tavoitteitaan, jotta hiilineutraalius saavutetaan selvästi ennen vuotta 2050 ja siksi komission antama 55-valmiuspaketin (Fit For 55) toimenpidekonaisuus on kannatettava. Tavoitteiden kiristäminen vaatii ottamaan käyttöön uudenlaisia ympäristö- ja energiateknologioita sekä nopeuttamaan nykyisten skaalautumista EU:n sisämarkkinoilla. Sisämarkkinoiden kasvavan kysynnän lisäksi tämä parantaa EU:n asemaa vientimarkkinoilla ja mahdollistaa kasvun sekä työpaikkojen syntymisen Suomessa ja EU:ssa. EU-tasolla on syytä palata viipymättä noudattamaan olemassa olevaa EU:n valtioneuvoston päätöksiä.

Päästökauppajärjestelmä on osoittautunut toimivimmaksi ratkaisuksi päästöjen vähentämisessä ja sen käyttöä on tarkoituksenmukaista laajentaa. Hiilirajamekanismilla (hiilitullit) voidaan padota järjestelmään liittyvää hiilivuodon riskiä. Painotuksen EU:ssa pitää olla ympäristökriisejä ratkaisevien markkinoiden luomisessa. Euroopan on vahvistettava omavaraisuuttaan ja esimerkiksi raaka-aineiden kes-

tävästä saatavuudesta, niiden kierrättämisestä ja talteenotosta on syytä säätää EU-tasolla vahvemmin.

Suomen pitää toimia aktiivisena ja pitkäjänteisenä vaikuttajana Euroopan unionissa vaatien riittävää tavoitetasoa ja jäsenvaltioiden kilpailukyvyn turvaamista. Suomen pitää hyödyntää vaikuttamisen kautta kaikki mahdollisuudet, joita siirtyminen kohti vähähiilistä yhteiskuntaa luo liiketoiminnalle ja talouskasvulle. Suomen vaikuttamisessa pitää näkyä tavoite kehittyä vähäpäästöisten ratkaisujen kärkimaaksi.

Suomi on maailman pohjoisin maa, jossa harjoitetaan maa- ja metsätaloutta. Arktisten alueiden lämpeneminen vaikuttaa Suomenkin elinkeinotoimintaan ja kansalaisiin. Kasvukausi on pidentynyt, mutta sää- ja ilmastoriskien tuomat uhat ovat osin vaikeasti ennakoitavia. Tämä muutokseen liittyvä epävarmuus on tärkeä huomioida politiikkatoimien yhteensovittamisessa. Suomen pohjoinen sijainti ja sen ominaispiirteet pitää ottaa huomioon EU:n ilmasto- ja energiapolitiittisissa linjauksissa. Samalla meidän on kuitenkin pidettävä kiinni Suomen tavoitteista ilmastomuutoksen ja luontokadon torjunnassa. Ilmastomuutos tarjoaa uusia kasvu- ja vientimahdollisuuksia ruokasektorille.

Kaiken EU-vaikuttamisen perustana on, että jäsenmaa tietää omat tavoitteensa. Suomen kantojen eteenpäin viemiseksi ja vaikuttavuuden parantamiseksi on kansallisesti pyrittävä yhä parempaan ennakkointiin ja priorisointiin sekä keskusteluun toimijoiden välillä. Tällä varmistamme, että Suomen kannanmuodostus ei viivästy esimerkiksi ministeriöiden eriävien näkemysten vuoksi, jolloin Suomen vaikuttamismahdollisuudet EU:ssa voivat heikentyä.

EU:n on luotava oikeudenmukaisen siirtymän suositukset, joilla jäsenmaita kannustetaan ottamaan huomioon ilmastotoimien vaikutukset ihmisten elinolosuhteisiin. EU:n on luotava oikeudenmukaisen siirtymän tueksi eri politiikkalohkot kattavat suositukset sekä toimialakohtainen ohjelma uudelleen kouluttautumisen ja jatkuvan oppimisen järjestämiseksi, sillä monilla toimialoilla hiilineutraalius edellyttää uutta osaamista ja uudelleen kouluttautumista.

Suomen pitää vaikuttaa aktiivisesti ja pitkäjänteisesti Euroopan unionissa vihreässä siirtymässä.

Akavan kolme keskeistä linjausta Suomen aktiiviseen osallistumiseen EU:n ilmastopolitiikkaan sekä ilmastotoimiin

- 1. EU:n pitää tiukentaa tavoitteitaan niin, että luontokato pysäytetään ja hiilineutraalius saavutetaan ennen vuotta 2050.**
- 2. EU:n ilmastopolitiikan pääpaino on ympäristökriisejä ratkaisevien markkinoiden luomisessa.**
- 3. EU:n vihreän kehityksen ohjelma on osa geopolitiikkaa, jossa Eurooppa tietoisesti vähentää riippuvuuttaan kriittisten raaka-aineiden tuonnista.**

5. Ilmastotoimet tehdään oikeuden- mukaisesti

Ilmastomuutoksen torjuminen ja ilmastomuutokseen sopeutuminen on välttämätöntä globaalin ja ylisukupolvisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Oikeudenmukainen siirtymä on muun muassa Pariisin ilmastopimuksen ja EU:n vihreän kehityksen ohjelman ytimessä. Kun ilmastotoimet ovat reiluja, ne myös edistävät sekä vähentävät polarisaatiota.

EU oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi suojelee kansalaisia, jotka ovat kaikkein haavoittuvimpia siirtymälle. Mekanismi koostuu seuraavista osa-alueista: 1) työllistämismahdollisuuksien helpottaminen uusilla siirtymävaiheessa olevilla aloilla, 2) uudelleen kouluttamismahdollisuuksien tarjoaminen, 3) energiatehokkaan asumisen parantaminen, 4) energiaköyhyyden torjumiseen investoiminen, 5) puhtaan, kohtuuhintaisen ja toimitusvarman energian saatavuuden helpottaminen

Tulevat sukupolvet joutuvat väistämättä elämään nykyisestä lämpimämmässä ilmastossa, mikä lisää esimerkiksi sään ääri-ilmiöitä, haitallisia terveysvaikutuksia, ruokaturvaan liittyviä tuhoriskejä ja ilmastopakolaisuutta.

Euroopan unioni on maailman suurimpia talousalueita ja sillä on erinomainen mahdollisuus jatkaa globaalina ilmastojohtajana kiertäen muita talousalueita mukaan. Globaalia vaikuttamistyötä EU tekee myös YK:n ilmastokokouksissa ja kestävä kehityksen kirjauksilla EU:n kauppasopimuksiin (esimerkiksi kauppasopimuksissa Intian ja Etelä-Amerikan kanssa).

Jokaisella suomalaisella pitää olla mahdollisuus osallistua ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeutumistoimien prosesseihin. Ilmastotavoitteet ovat saavutettavissa, jos kansalaiset kokevat ilmastopolitiikan olevan oikeudenmukaista ja heille tarjotaan mahdollisuus osallistua ilmastolinjausten valmisteluun ja toteutukseen. Eri sukupolvien mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua ilmastotyöhön voidaan edistää sukupolvisuuntautuneella oikeudenmukaisuudella. Ilmastotoimet eivät saa kasvattaa eriarvoisuutta.

Kansallisessa ilmastopolitiikassa pitää kiinnittää enemmän huomiota palkansaajien ja laajemmin kansalaisten asemaan muuttuvassa ympäristössä. Kansallisen ilmastopolitiikan suunnitteluun pitää ottaa mukaan kattavammin kansalaisyhteiskunnan toimijat kuten työmarkkinajärjestöt. Työpaikoilla on lisättävä työnantajien ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta osallistavan ilmastopolitiikan edistämiseksi.

Ilmastotoimien suunnittelussa on tärkeää, että kansalaiset otetaan mukaan ja innostetaan aitoon vuorovaikutukseen. Ilmastoasioista pitää viestiä selkeästi, pitkäjänteisesti ja saavutettavasti. Ilmastopolitiikan pitää tukea ennustettavaa toimintaympäristöä, joka mahdollistaa tulevaisuudensuunnittelun sekä yrityksille että kansalaisille, mutta myös muille organisaatioille. Lisäksi suomalaisille yrityksille on luotava edellytyksiä investoida ja kehittää tuotteita ja palveluita, joille on kansainvälistä kysyntää. Suomen on pyrittävä vaikuttamaan siihen, että kaikki valtiot sitoutuvat noudattamaan yhteisesti luotuja sääntöjä.

Taloudellisilla ohjauskeinoilla pitää ohjata kulutusta ilmaston kannalta kestävämpiin vaihtoehtoihin. Kestävän kehityksen verouudistuksen avulla voitaisiin verottaa kireämmin ympäristölle haitallista toimintaa sekä vähentää työn- ja yritystoiminnan verotusta. Ilmastonmuutokseen liittyvät toimenpiteet on kuitenkin toteutettava mahdollisimman kustannustehokkaasti ja kuluttajille aiheutuva rasitus on jaettava tasaisesti siten, että heikommassa asemassa olevien toimeentulo voidaan turvata.

Kehitysyhteistyössä on vahvistettava toimia, joilla parannetaan laajemmin kehitysmaiden ihmisten elinolosuhteita ja ehkäistään ilmastopakolaisuutta. Suomella on merkittävää osaamista muun muassa metsityshankkeissa ja peltometsätaloudessa sekä aavikoitumisen ja metsäpalojen torjunnassa. Keskeiseksi toimintalinjaksi sekä kehittyvissä että kehittyneissä maissa tulee nostaa IPCC:n 1,5 asteen raportissa mainitut ”ilmastollisesti kestävät kehityspolut”. Tämä tarkoittaa sopeutumistoimia ja yhteiskuntien resilienssin eli muutoksen sietokyvyn vahvistamista. Lisäksi kehitysmaiden koulutusjärjestelmiä on vahvistettava ja erityisesti tyttöjen yhteiskunnallista asemaa sekä koulutukseen osallistumista on lisättävä.

Nuorilla on keskeinen asema ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta. Nuorilla on oikeus tulla kuulluksi ja nuorten huoli pitää ottaa vakavasti ilmastonmuutokseen liittyvässä päätöksenteossa. Akava tarjoaa nuorille tapoja tulla kuulluksi. Tavoitteenamme on parantaa heidän mahdollisuuksiaan osallistua ilmastotoimiin työpaikoilla ja oppilaitoksissa.

**Ilmastotoimet
pitää tehdä
osallistaen ja
oikeuden-
mukaisesti.**

Akavan kolme keskeistä linjausta oikeudenmukaisempaan ilmastopolitiikkaan

1. Akava vaatii reilua ja oikeudenmukaista ilmastopolitiikkaa, jossa kaikille suomalaisille luodaan mahdollisuus olla mukana ilmastomuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa.
2. Palkansaajat otetaan mukaan ilmastopolitiikan suunnitteluun ja seurantaan liittyviin politiikkatoimiin.
3. Akava kannattaa kestävän kehityksen verouudistusta, jossa ympäristölle haitallista toimintaa verotetaan enemmän ja työn- ja yritystoiminnan verotusta alennetaan.

Ilmastomuutos ja osaaminen esillä Akava Works -artikkeleissa

Akava Worksin ilmastoartikkelisarja tuo näkökulmia ilmastomuutokseen ja osaamiseen. Lue artikkelit

Johanna Vuorelma: Ilmastomuutos ja osaamistarpeet

<https://akavaworks.fi/julkaisut/artikkelit/ilmasto-osaaminen-1-johanna-vuorelma-ilmastonmuutos-ja-osaamistarpeet/>

Tero Toivanen: Kestävyystavoitteet saavutetaan panostamalla osaamiseen ja työllisyyteen

<https://akavaworks.fi/julkaisut/artikkelit/ilmasto-osaaminen-osa-2-tero-toivanen-kestavyystavoitteet-saavutetaan-panostamalla-osaamiseen-ja-tyollisyyteen/>

Liisa Häikiö: Ilmastohätätila edellyttää yhteiskunnallisen osaamisen uudistamista

<https://akavaworks.fi/julkaisut/artikkelit/ilmasto-osaaminen-osa-3-ilmastohatati-la-edellyttaa-yhteiskunnallisen-osaamisen-uudistamista/>

Essi Aarnio-Linnanvuori: Ilmastokasvatus kaipaa kokonaisvaltaista otetta

<https://akavaworks.fi/julkaisut/ilmasto-osaaminen-osa-4-essi-aarnio-linnanvuori-ilmastokasvatus-kaipaa-kokonaisvaltaista-otetta/>

Mikael Fogelholm: Ilmastomuutos haastaa muuttamaan elintapoja ja ajattelua

<https://akavaworks.fi/julkaisut/artikkelit/ilmasto-osaaminen-osa-5-mikael-fogelholm-ilmastonmuutos-haastaa-muuttamaan-elintapoja-ja-ajattelua/>

www.akava.fi

